

STORTINGET

Representantforslag 191 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Jan Bøhler, Heidi Greni,
Bengt Fasteraune og Åslaug Sem-Jacobsen

Dokument 8:191 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Jan Bøhler, Heidi Greni, Bengt Fasteraune og Åslaug Sem-Jacobsen om arbeidslivsfag og en mer praktisk innrettet ungdomsskole for økt rekruttering til yrkesfag

Til Stortinget

Bakgrunn

Skolen er blitt stadig mer teoretisk med større vekt på kunnskap og ferdigheter som kan måles. Det er et grunnleggende problem at synet på kunnskap er snevret inn i disfavør av praktiske ferdigheter og kunnskap. Dagens ungdomsskole er i stor grad en forberedelse til en akademisk utdanning. Den økende teoretiseringen av skolen har dessverre gjort at mange elever ikke føler seg hjemme i skolen. Dette er noe som får følger inn i videregående opplæring.

Det er mange og sammensatte årsaker til at rekrutteringen til fagopplæringen er for svak, og at andelen som oppnår fag- eller svennebrev, er altfor lav. Forslagsstillerne mener deler av årsaken er å finne i grunnskolen. Problemet er ikke bare at mange elever har for svake faglige forutsetninger til å gjennomføre videregående skole. Mange elever er usikre og vet ikke hva de vil etter ungdomsskolen. Forslagsstillerne mener interessen for praktiske fag må vekkes og foredles gjennom grunnskolen for at flere elever skal motiveres til å velge yrkesfag. Da må også alle elever få en faktisk mulighet til å utvikle sine praktiske ferdigheter og interesser på ungdomsskolen. Både valgfag og faget arbeidslivsfag er gode innfallsporter og introduksjon til yrkesfag. Forslagsstillerne

mener elevenes valgmuligheter på ungdomsskolen fortsatt er for snevre.

I NOU 2019:3 uttaler Stoltenberg-utvalget, som har utredet uheldige kjønnsforskjeller i skolen, følgende:

«Dersom elevene i større grad kan velge undervisningsfag ut fra sine egne interesser, kan det bidra til å redusere kjønnsforskjellene i grunnskolepoeng, og dermed også kjønnsforskjellene i opptak til videregående opplæring.»

Forslagsstillerne deler denne oppfatningen.

Nedprioritering av arbeidslivsfaget

I St.meld. nr. 44 (2008–2009) Utdanningslinja foreslo den rød-grønne regjeringen utprøving av et nytt fag, arbeidslivsfag, som alternativ til 2. fremmedspråk, norsk/samisk og engelsk fordypning på ungdomsskoletrinnet. Intensjonen og det overordnede målet med faget er å øke elevenes faglige motivasjon. Samtidig skulle faget gi elever som ønsket det, større mulighet for å arbeide praktisk og prøve ut sine interesser for yrkesfaglig opplæring og praktiske ferdigheter. Høsten 2009 startet forsøk med arbeidslivsfaget. Helt siden oppstarten har interesse blant skolene for å delta i forsøket med arbeidslivsfaget vært stor. På bakgrunn av de gode erfaringene og den store interessen for å videreføre faget, ble arbeidslivsfaget gjort til et permanent fag fra skoleåret 2015–2016. Men i motsetning til 2. fremmedspråk og teoretiske fordypningsfag, er ikke arbeidslivsfaget et tilbud på alle skoler.

I forskriftene til opplæringsloven er det fastsatt at skolen skal prioritere de teoretiske fagene som valgbare fordypningsfag. Skolene er pålagt å tilby opplæring i minst ett av språkene tysk, fransk, spansk eller russisk. I tillegg kan det gis tilbud om andre språk, også ikke-

europæiske. Skolene er videre pålagt å tilby opplæring i fordypning i minst ett av fagene norsk, engelsk, samisk eller matematikk. Skoleeier bestemmer hvilke av disse fordypningsfagene elevene skal få tilbud om, og hvordan dette skal organiseres. Skoleeier kan i tillegg tilby arbeidslivsfaget. I motsetning til lovkravet om å tilby minimum ett språkfag og ett teoretisk fordypningsfag, er altså det eneste praktiske faget, arbeidslivsfaget gjort valgfritt. Forslagsstillerne mener dette signaliserer at praktiske fag ikke er ansett som like viktige som de teoretiske. I praksis fører dette til at for svært mange av elevene er arbeidslivsfag ikke et alternativ, og at valgmuligheten er begrenset til kun et valg mellom et nytt fremmedspråk eller fordypning i norsk/samisk, matematikk eller engelsk.

Forslagsstillerne viser til at representanter fra Senterpartiet i Dokument 8:67 S (2014–2015) foreslo at alle elever skulle få tilbud om arbeidslivsfag, men forslaget ble den gang ikke vedtatt.

Omfang av arbeidslivsfag og søkning til yrkesfaglige utdanningsprogram

Inneværende skoleår er det til sammen 26 371 elever på 8.–10. trinn som har arbeidslivsfag. Dette utgjør 14 prosent av alle elevene. Omkring 2/3 av de 26 731 elevene som tar arbeidslivsfag i 2020–2021, er gutter. Til sammenligning er det ca. 69 prosent av elevene på ungdomstrinnet som har fordypning i 2. fremmedspråk (summen av tysk, fransk, spansk, italiensk, russisk og andre språk) og 12,6 prosent som har fordypning i engelsk.

Forslagsstillerne viser til at det er stor forskjell mellom fylkene når det gjelder omfanget av arbeidslivsfag. I Oslo er det 62 skoler med ungdomstrinn, men kun ni av disse tilbyr arbeidslivsfag, ifølge Grunnskolens informasjonssystem (GSI).

Dersom en ser på de foreløpige søkertallene til videregående skole i 2021, viser søkertallene i Oslo en liten nedgang i søkningen til Vg1 yrkesfag. Andelen som søker yrkesfaglig Vg1 i Oslo, er redusert fra 27,3 prosent til 26,3 prosent sammenlignet med 2020. Til sammenligning er det i Møre og Romsdal 125 skoler som tilbyr arbeidslivsfag. I Møre og Romsdal er søkningen til Vg1 yrkesfag i år på 61 prosent.

Selv om det er mange forhold som avgjør elevenes søkepreferanser til videregående opplæring, er interesse og motivasjon vesentlige faktorer som avgjør utdanningsvalget og ønsket om videre utdanning. Forslagsstillerne mener responsen og interessen for å tilby arbeidslivsfag trolig er langt større enn det faktiske tilbudet tilsier. Det er en indikasjon på at lærere ser at mange

elever ville ha stor interesse og utbytte av å velge arbeidslivsfag. Forslagsstillerne mener at arbeidslivsfaget er en god introduksjon til yrkesfagene og et tilbud som vil bidra til å øke rekrutteringen til yrkesfag når elevene skal velge utdanningsprogram på 10. trinn.

Behov for kompetanse og videreutdanning

Det har de senere årene blitt viet mye oppmerksomhet mot heving av fagkompetansen blant lærere i basisfagene generelt og realfagene spesielt. Andre fag i skolen, og særlig de praktiske og estetiske, har imidlertid fått lite oppmerksomhet.

Forslagsstillerne mener dette er feil og vil påpeke behovet for å sikre at også lærere som underviser i praktiske og estetiske fag, får mulighet til faglig påfyll og videreutdanning. Det samme gjelder lærere som underviser i valgfag og arbeidslivsfag. Forslagsstillerne viser til NOU 2019:3, der utvalget påpeker at:

«(...) lærernes eksisterende kompetanse legger trolig likevel betydelige føringer på hvilke valgfag skolene tilbyr sine elever. Det kan henge sammen med at tilbudet av etter- og videreutdanning for valgfagene er lite, og at det er lav bevissthet om slike tilbud.»

Forslagsstillerne mener det samme gjelder for valget om å tilby arbeidslivsfaget.

Forslagsstillerne mener at en mer praktisk grunnskole, med mer fleksibilitet og rom for valgmuligheter på timeplanen, vil gi alle elever et bedre faglig fundament og økt motivasjon for videre læring, noe som vil være en nøkkel til å øke rekrutteringen til yrkesfagene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av opplæringslova slik at alle elever i ungdomsskolen får mulighet til å velge arbeidslivsfag.
2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for etter- og videreutdanning av lærere som skal undervise i arbeidslivsfaget.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for gode veiledninger for utarbeidelse av lokale læreplaner i faget.
4. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan elevene på ungdomstrinnet kan få økte valgmuligheter og en større andel praktiske og estetiske fag på timeplanen.

25. mars 2021

Marit Knutsdatter Strand

Jan Bøhler

Heidi Greni

Bengt Fasteraune

Åslaug Sem-Jacobsen